

Irodalmi Értesítő.

Demeter Dénes költeményei. Hit, haza, szerelem. E czim alatt bocsátott közre Demeter D. papjelölt egy csinos kötetet, *Főt. Sepsi-Kilyéni Ferencz József*, unitárius püspök, kir. tanácsosnak ajánlva. — Nemes eszmék hevitik az ifjú kebelt, érzelmek árja ragadja a szívet. Kifejezni ezeket úgy, hogy mások is megértsék, ez a legelső kellék. És e verseknek megvan ez érdeme: az érthetőség. Több sikerült költeményt olvashatni köztük, melyek az ifju szerzőnek dicséretére válnak, s a melyeket olvasva csakis azt mondhatjuk: tovább és fölebb! A kötet ára 1 forint.

A Theologiai ismeretek tárából, melyet Zoványi Jenő kolozsvári ev. ref. lelkész szerkeszt, megjelent a II-ik füzet. Az *Augustana confessio*-tól a *Böjt*-ig halad. A mit az első füzetről irtunk, ugyanazt a jót irhatjuk a másodikról is: jól szerkesztett hasznos vállalat, mely pártolást érdemel. A 12 füzetre tervezett munka ára előfizetéssel 5 frt, mely két részletben is fizethető, füzetenként fizetve egy füzet 50 kr.

A pozsonyi rendkívüli törvényszék és a gályarabok története. 1674—1676. A protestáns nagy közönség számára írta *Borsos István*, pápai ev. ref. főgymn. tanár. Szomoru korszaknak dicső története: a kath. inquisitio és prot. lelkészek mártysága, mit szerző gondos részletességgel ír le. Munkája valóban megérdemli, hogy a protestáns nagy közönség olvassa és belőle tanulságot vonjon. Hanem ezt már talán mégis másképp fogja levonni, mint a szerző bezáró soraiiban tette, hol az unitáriusokkal szemben inti a magyar protestánsokat. 76 lapon kath. inquisitorról és jezsuiták-okozta borzalmas dolgokról beszélni és a 77-iken a jezsuitáktól nem kevésbé üldözött eme szabadelvű, türelmes magyar protestánsok, az unitáriusok ellenében vonni közelebbi hitfelei számára következtetést, ez történelmi képtelenség. Különben a munka ára 20 kr.

Zur ungarischen Reformationsgeschichte czim alatt *Dr. Szlávik*, eperjesi theologiai tanár a Gothában megjelenő Zeitschrift für K. G.-ben érdekes tanulmányt irt közelebről. A tanulmány első része: „Die Schola Hungarica von Wittenberg“ s a második: „Leonhard Stöckel“, melyekben Wittenberg befolyását és Stöckel, felsőmagyarországi lelkes hitújítót alaposan ismer-teti. Dr. Szlávik elismerésre méltó szolgálatot tesz, midőn a külföld számára ily tanulmányokat ad közre a magyar protestánsok történeteiről.

A magyar irodalom története. Irta *B o d n á r Zsigmond*, egyetemi magán-tanár. XV. füz. E füzetben Péczely József, Ányos Pál, Kármán József, Baróti Szabó Dávid, Dugonics András, Gvadányi stb. munkásságát tárgyalja szerző. A füzet méltán sorakozik a kitünő tollal irt mű többi füzeteihez.

Olvasó-könyv. Az elemi népiskolák V—VI. osztályai számára. Szerkesztette Dezső Lajos. Kiadja a „sárospataki irodalmi kör.“ Ára kötve 80 kr. Nyomatta Steinfeld B. Sárospatak. E könyv főfeladatul tüzi ki az olvasás különböző fokozataiban való gyakorlás mellett a kedély- és nyelv-képzést, mely által a nép gyermekét a népies nyelvkincs birtokába kívánja bevezetni. Ezért bőven öleli fel a könyv a példabeszédeket, közmondásokat, népmeséket, mondákat, stb. mint a melyek a nyelv törvényének ismertetéséhez is méltó anyagnak szolgálnak. Ismeretterjesztő olvasmányok is bővön vannak a könyvben, mely — igen helyesen — belepillantást enged a nép gyermekének a tudomány szentélyébe, hogy vágyat ébresszen benne a művelődés iránt. A tananyag megválasztása és berendezése gyakorlati tanfőrua vall. Az egyes olvasmányok végén adott utasítások helyes és tájékoztató u' mutatóval szolgálnak arra nézve, hogy a tanító mikép használja fel a könyvet az írásbeli dolgozatok készíttetésére. Eltekintve attól, hogy e könyv kissé drágább a hason-fajtájú olvasó könyveknel: általában kitünő tankönyvnek ismerjük el.

Különfélék.

Az egyházipolitikai kérdésben elkészült a legújabb törvényjavaslat is, a *polgári házasságról* szóló és átnyújtatott előzetes áttekintésre a koronának. A javaslatról magáról annyit tudhatunk, hogy a polgári házasságot *kötelező* formában ajánlja, s a házassági jogot minden válásfelekezetre egyöntetűen állapítja meg és a biráskodást ez ügyekben kizárólag az államnak tartja fenn. Klérikalis részről állítólag a legkevesebb ellenvetést tették a *kötelező* polgári házasság ellen. De e kijelentés mellett is az ultramontanok készülnek egy újabb, már harmadik kath. nagy gyűlésre, melyet Szabadkán sept. 10-én tartanak meg, hol beszélni fognak: az elkeresztelésről, az anyakönyvek államosításáról és az 1868-iki 53. t.-cz. módosításáról, a polgári házasságról, vallásszabadságról, zsidó receptoról, s a pápának, a királynak és a kalocsai érseknek üdvözlő iratok küldését határozzák. S mindezt hazafias énekekkel kísérik. Szép dolog a hazafiasság, hanem az ultramontan programból az ország s a különböző egyházak békéje nem kér. — Bármiként fejlődjenek a dolgok, mi bizunk a protestantismus erejében és maguk a dolgok fejlődésére is abban világosságban, melyet épp a protestantismus gyújtott a nemzetben. A vallásügyi törvényjavaslatok nagy változásokat fognak előidézni a protestáns egyházakra is, de meglesz azoknak a jó oldala: a vallási erők értékét emelni fogja. A polgári házasságról készített javaslatról megjelenésekor többet.

Az unitáriusok nemzetközi kongressusán, mely a vilákiállításal kapcsolatosan tartatik Chicagóban september 16-án kezdődőleg, érdekes felolvasások lesznek, melyek közül felemlítjük a következőket:

„Az unitárius mozgalom helye a kereszténység fejlődésében“ Upton tanártól. „Az unitarismus történelme Lengyelországban.“ Gordon Sándortól. „Az unitarismusról és a modern tudományos eszmékről.“ Dr. Crosskey-től. „Az unitarismusról és a társadalmi problémákról.“ Wicksteed Henriktől. A „Brit és külföldi Unitárius Társulat szervezetéről“ a titkár Bowie küld értekezést. „A magyar unitáriusok egyházi szervezetét“ Ferencz József püspök dolgozta ki, s Kovács János angol fordításában, elküldötte felolvasás végett, a mi sept. 22-ére van kitűzve.